

Slikovita romarska cerkev pred Ribnico

Zgodnje baročno romarsko svetišče Marije Vnebozetne pri Novi Štifti na Dolenjskem je nastalo po vzoru beneške Marijine cerkve – Cerkev, ki jo od leta 1914 upravljajo frančiškani v notranjosti krasijo trije zlati oltarji

Notranjost cerkve / Foto: Peter Centa

Cerkev Nova Štifta na Dolenjskem / Foto: Peter Centa

Zgodnje baročno romarsko cerkev Marije Vnebozetne pri Novi Štifti so v 17. stoletju gradili 30 let. / Foto: Peter Centa

Neža Mrevlje

Grič, kjer stoji cerkev Nova Štifta, so nekdanje imevali Brinov grič. Ohranjeno ustno izročilo pripoveduje o tem, kako se je na tem griču Marija prikazala pobožnemu kmetu **Mati-ji Furlanu** iz vasi Sušje. Naročila mu je naj njej na čast na griču sezidajo cerkev. Pokazala mu je natančno mesto svetišča. Verni mož je Marijino sporočilo nemudoma prenesel ribškemu grajskemu oskrbniku Riglarju. Vendar mu ta ni verjel in ga zato, »da bi se spametoval«, zaprl v ječo. A kmalu zatem je oskrbnik oslepel, kar so razumeli kot božje znamenje,

da morajo Furlana izpustiti in dovoliti gradnjo cerkve. Pri tem je ribniška graščina prispevala izdatno vsoto za nastanek svetišča. Ko so začeli z gradnjo je grajski oskrbnik zopet spregledal, kar je navdušenje še povečalo in v zahvalo je oskrbnik zavzeto pomagal pri delu. Pokojnega Matija Furlana so pokopali sredi Marijine cerkve pod kupolo, kjer je pod velikim lestencem še danes njegov grob. Vsaj tako pravi ustno izročilo. Drugače pričajo zgodovinski viri. Zgodovinar **Janez Gregor Dolničar** je v svoji kroniki zapisal, da je na Brinovem griču pri Ribnici, kjer je danes Nova Štifta, že leta 1483 stala majhna Marijina kapela, zgodovi-

no obiskovalcem posredujejo tudi na cerkvenem panoju. Blizu nje je bival puščavnik, ki se je strogo pokoril in je pred Marijinem oltarjem vsak dan ure in ure klečal ter molil. Ko so ljudje opazovali svetega moža so tudi sami vzljubili ta kraj in začeli romati k Marijini podobi na Brinov grič.

Gradnja je trajala 30 let

V sedemnajstem stoletju se je začelo dogajati nekaj podobnega kot pri Novi Štifti pri Gornjem Gradu, ko so ljudje videli nenavadne goreče plamene, ki so se dvigali iz zemlje, zapis Franceta Petriča o zgodovini cerkve navedeni v zbirki *Duša, le pojdi z mano*, posredujejo na spletni strani ljubljanske nadškofije. Ko je za omenjeno dogajanje slišal ribniški graščak **Jurij Jakob Kizel** je sklenil sezidati Marijino cerkev. Ker je kmalu zatem umrl, je njegovo delo nadaljeval sin Jurij Jernej Kizel. Z dovoljenjem oglejskega patriarhata, kamor je sodila ribniška župnija, so začeli zidati leta 1641, še podatek navajajo na spletni strani nadškofije. Medtem ko je na spletni enciklopediji naravne in kulturne dediščine Dedi zapisano, da je zgodnjebaročno romarsko cerkev v vasi Nova Štifta na Dolenjskem na »pobudo ribniškega župnika furlanskega rodu Frančiška Maksimilijana Vaccana postavil neznan arhitekt po vzoru Longhenine Marijine cerkve v Benetkah.« V zapisu avtorice **Rebeke Vidrih** iz Oddelka za umetnostno zgodovino

ljubljanske Filozofske fakultete je še navedeno, da gre za prvi primer središčno zasnovane baročne sakralne stavbe na Slovenskem. »Zelo visok osmerokotni ladijski prostor je razdeljen v tri dele: v spodnjem pasu lijakaste kapelne niše prostor perspektivno poglajlajo, tem sledi svetlobno nadstropje z bifornimi okni, nato pa je prostor krit s segmentno kupolo s svetlobnico. Prezbitirij kvadratnega tlorisa s prirezanimi ogli je ožji in nižji ter krit s svojo kupolo. Ob prezbitirij je postavljen zvonik.« Na zunanjsčini je cerkev v pritličju obdana z arkadno lopo, medtem ko »gotški oporniki« nad njo, kot je še zapisala umetnostna zgodovinarica, niso ostalina gotske tradicije, temveč ostanki prvotno načrtovanega, toda ne do konca izvedenega obodnega hodnika. Sicer pa zgodovinski viri še pravijo, da so cerkev gradili dolgi trideset let. Vmes se je gradnja za nekaj časa ustavila, ker jo je prevzel baron **Jurij Andrej Trilek**, ki je kupil ribniški grad. Dobrih sto let kasneje, natančneje leta 1780 so Novi Štifti prizidali svete stopnice. Njihovo notranjost krasijo freske, ki jih je naslikal **Anton Postl** skupaj s sinom Andrejem.

Trije zlati oltarji

V cerkvi, ki jo od leta 1914 upravljajo frančiškani, so trije zlati oltarji. Glavni je posvečen Mariji Vnebozetni, stranski na desni karmelski Materi Božji, sv. Urhu in sv. Juriju, stranski na levi pa sv. Ani, sv. Poloni in sv. Lu-

ciji. Oltarji in prižnica, kot so podatki navedli na cerkvenem informativnem panoju, so iz istega obdobja kot cerkev. Večina umetnostnih zgodovinarjev meni, da je oltarje naredil italijanski rezbar Scornos in njegova delavnica, ki je delovala v tistem času. Del prezbitirija so votivne podobe – naslikane in podarjene dela v zahvalo za uslišane prošnje, med katerimi so nekatera nastala še preden je bila cerkev zgrajena. Eno od teh podob, kot je navedeno v cerkvi, je naslikal novomeški slikar in rezbar **Hans Georg Gaignerfeldner**, ki je v ribniški dolini deloval med letoma 1641 in 1644. Drugo podobo je v zahvalo za ozdravitev daroval vikar Matija Porenta iz Črnomlja z letnico 1653. Najmlajša je slika iz 17. stoletja, ki naj bi jo podaril vikar **Mihael Lamut**, ki so ga na zadnji čarovniški pravdi v Ribnici obsodili čarovništva. Poleg votivnih slik so v cerkvi še druga likovna dela.

Izleti v bližini

V bližini cerkve Nova Štifta, ki jo obiskujejo domači in tuji obiskovalci, med katerimi jih največ pride zaradi verskim namenov, nekaj pa tudi zgolj zaradi ogleda cerkve, se je mogoče odpraviti na različne izlete. Eden od teh je lahek in kratek pohod do bližnjega doma na Travni gori. Izhodišče je parkirišče v bližini cerkve, pohodniška pot, ki se med drugim vije čez gozd in travnik, pa pelje tudi mimo kapelice in spomenika NOB. Izlet je mogoče podaljšati še naprej do koč na Kamnem griču. ■